

LITERATÚRA

- Kubátová, H. (2013). *Nepokradeš! Náklady a postoje slovenskej spoločnosti k židovskej otázke, 1938–1945*. Praha: Academia.
- Kubátová, H. (2025). *Kde líšky dávajú dobrú noc. Kresťanský nacionalizmus a holokaust na Slovensku*. Bratislava: N Press.
- Molnár Satinská, L. (2025). *Maďarčina v Bratislave. Príbeh jazyka a viacjazyčnosti*. Bratislava: Slovart.
- Salner, P. (1993). Život s maskou. *Kultúrny život*, č. 10, s. 6.
- Salner, P. (1998). *Premeny Bratislavy 1939-1993. Etnologické aspekty sociálnych procesov v mestskom prostredí*. Bratislava: Veda.
- Salner, P. (2000). *Židia na Slovensku medzi tradíciou a asimiláciou*. Bratislava: Zing Print.
- Vadkerty, M. (2020). *Slovutný pán prezident. Listy Jozefovi Tisovi*. Bratislava: Absynt.
- Vrzgulová, M. (2016). *Nevyrozprávané susedské histórie. Holokaust na Slovensku z dvoch perspektív*. Bratislava: Veda.

ZUZANA DEDÍK ŠIDLÍKOVÁ (Ed.):

ÚĽUV 1945 – 1989

[ÚĽUV – The Centre for Folk Art Production 1945 – 1989]

Slovart, 2025, 296 s.

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2026.1.08> © 2026, Dita Andrušková

This is an open access licensed under the Creative Commons

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) už osem desaťročí chráni a rozvíja kultúrne dedičstvo v podobe tradičných remesiel a domácej výroby. Zameriava sa na výskum, odborné poradenstvo, predaj produktov, ako aj na výstavnú činnosť a vzdelávanie. Jednou z kľúčových činností je tiež vydavateľská činnosť, ktorá zahŕňa najmä vydávanie odborných a populárnych publikácií o remeslách, dizajne a ľudovej kultúre. Patria sem aj katalógy ľudovej výroby, metodické príručky a propagačné brožúry. Sprostredkovávajú teoretické poznatky, podporujú remeselníkov i majstrov ľudovej umeleckej výroby a informujú verejnosť o lokálnych tradíciách a materiáloch. Od roku 2000 ÚĽUV vydáva časopis RUD (Remeslo, Umenie, Dizajn) a odborné monografie zo samostatnej edície *Tradícia dnes* možno považovať za základnú literatúru pre etnografov, historikov ľudového umenia, zberateľov a dizajnérov. Uvedme z nich napríklad *Drevo, dizajn a tradícia* (Uhrin, 2012), *Tradičný odev Slovenska* (Benža, 2015), *Slovenská ľudová výšivka* (Chlupová, 2015), *Rómski kovári na Slovensku* (Mann, 2018) a viaceré publikácie od Oľgy Danglovej (2009, 2014, 2019) a Ireny Pišútovej (2010, 2013, 2016).

Pri príležitosti 80. výročia svojho založenia ÚĽUV vydal novú reprezentatívnu publikáciu, v ktorej predstavuje svoj vznik a fungovanie, ako aj významné osobnosti, ktoré ho formovali. Vyše 300-stranovú monografiu pripravil kolektív českých a slovenských autorov, hlavnou editorkou je Zuzana Dedík Šidlíková. Partnerom projektu bolo Moravské zemské muzeum v Brne.

Editorka publikácie Zuzana Dedík Šidlíková je v odborných kruhoch dobre známa vďaka svojej výskumnej, pedagogickej a publikačnej činnosti v oblasti textilného dizajnu, od roku 2022 pôsobí ako kurátorka ÚĽUV. Je autorkou kníh *Móda na Slovensku v medzivojnovom období* (Šidlíková, 2011), *Textilná tvorba a dizajn v 20. a 21. storočí* (Šidlíková, 2013), *Stratená (m)ÓDA – Odevná kultúra na Slovensku v rokoch 1945 – 1989* (Šidlíková, 2017) a spoluautorkou knihy

Móda na Slovensku – stručné dejiny odievania (Zubercová et al., 2015) a *Karol Kállay – zaoštréné na krásu* (Almášiová et al., 2019).

Obsahovo široko koncipovaná publikácia približuje dôležité fenomény previazané s históriou ÚLUV v oblastiach výskumnej, výrobnjej, výstavnej a publikačnej činnosti. Vysvetľuje kontexty mapovania tradičnej ľudovej výroby v pôvodnom vidieckom prostredí s následným rozvojom produkcie s dôrazom na úzku spoluprácu medzi výtvarníkmi a remeselníkmi. Pozostáva z piatich nosných kapitol, zahŕňajúcich oblasti tradičných remesiel do roku 1945, históriu, výrobnú produkciu, ako aj osobnosti dizajnu na Slovensku, v Čechách a na Morave. Mapuje dejiny Ústredia nielen v rámci Slovenska, ale predstavuje ho ako česko-slovenskú inštitúciu. Pokiaľ nie je čitateľ zorientovaný v problematike, nepochybne ho zaujme poznanie, že produkcia v oboch krajinách mala v otázke oživovania ľudovej kultúry rozdielny prístup.

Archívny výskum, ktorý pomohol porozumieť okolnostiam vzniku a činnosti ÚLUV, autorky a autori vykonali vo viacerých inštitúciách, ako napr. v Štátnom oblastnom archíve v Prahe, archíve Národného múzea v Terezíne, Valašskom múzeu v prírode v Rožnove pod Radhoštem a dokumentačnom fonde Múzea ľudovej umeleckej výroby (MLUV). Súčasťou prípravy kapitoly o výtvarníkoch ÚLUV, editorkou vnímanou ako najnáročnejšia časť výskumu, bolo ich priame kontaktovanie alebo pátranie po potomkoch. Odborné, vo svojej podstate obsahovo osobité texty 28 autorov tvoria práve vďaka výbornej editorskej práci ucelený kompaktný a prehľadný celok. Z precízne pripravenej publikácie jednoznačne pozná, že súčasťou jej prípravy boli aj konzultácie s dlhoročnými spolupracovníkmi ÚLUV. Záver knihy obsahuje zoznamy publikačnej a vydavateľskej činnosti, výber výstav a zoznam jednotlivcov s titulom Majster ľudovej umeleckej výroby do roku 1989. Kniha je dvojjazyčná, texty sú v slovenčine a češtine.

Súčasťou monografie je bohatá fotografická dokumentácia, ktorej ťažiskom sú zbierky MLUV. Významne obohatená je aj vďaka dokumentačnej zbierke Archívu Národného múzea v Terezíne, viacerým slovenským a českým pamäťovým inštitúciám, ako aj fotografiám zo súkromných archívov. Zaujme aj celkový pritažlivý grafický vizuál verne odrážajúci tému knihy, ktorého autorom je Palo Bálik. Široká oblasť výroby ÚLUV umožňuje čitateľom spoznať na fotografiách rozmanité materiálové a tematické skupiny zahŕňajúce najmä produkty z dreva, prírodných pletív, textilu, keramiky a kovu, šperky a hračky, medzi ktorými sú zastúpené aj vyslovene kultové artefakty doby.

V neposlednom rade pripomeňme aktuálnu výstavu ÚLUV *Jedna inšpirácia, dve cesty*, ktorej koncepcia vychádza z uvedenej monografie. Je venovaná ôsmim desaťročiam ochrany, podpory a rozvoja tradičných remesiel, ktoré sú po prvýkrát prezentované ako „spoločný česko-slovenský príbeh“.¹ Výstava je sprístupnená v Galérii ÚLUV na Obchodnej ulici v Bratislave od 5. decembra 2025 do 29. mája 2026.

DITA ANDRUŠKOVÁ,
Záhorské múzeum v Skalici

1 *Ústredie ľudovej umeleckej výroby* (<https://uluv80.sk/>), navštívené 13. 1. 2026.

LITERATÚRA A ZDROJE

- Almášiová, L., Kučera Guzmán, R., & Šidlíková, Z. (2019). *Karol Kállay – zaostrené na krásu*. Bratislava: Slovart.
- Benža, M. (2015). *Tradičný odev Slovenska*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Danglová, O. (2009). *Výšivka na Slovensku*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Danglová, O. (2014). *Modrotlač na Slovensku*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Danglová, O. (2019). *Ornament a predmet*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Chlupová, A. (2015). *Slovenská ľudová výšivka*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Mann, A. B. (2018). *Rómski kováči na Slovensku*. Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Pišútová, I. (2010). *Malby na skle*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Pišútová, I. (2013). *Ľudové sklo*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Pišútová, I. (2016). *Fajansa na Slovensku*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Šidlíková, Z. (2011). *Móda na Slovensku v medzivojnovom období (1918 – 1939)*. Bratislava: Slovart.
- Šidlíková, Z. (2013). *Textilná tvorba a dizajn v 20. a 21. storočí*. Bratislava: Slovart, Vysoká škola výtvarných umení.
- Šidlíková, Z. (2017). *Stratená (m)ÓDA – Odevná kultúra na Slovensku v rokoch 1945 – 1989*. Bratislava: Slovart.
- Uhrín, T. (2012). *Drevo, dizajn a tradícia*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby.
- Zubercová, M. M., Hasalová, E., Šidlíková, Z., & Vančo, M. (2015). *Móda na Slovensku – stručné dejiny odievania*. Bratislava: Slovart.

ZUZANA DEDÍK ŠIDLÍKOVÁ (Ed.):

ÚĽUV 1945 – 1989

[ÚĽUV – The Centre for Folk Art Production 1945 – 1989]

Slovart, 2025, 296 s.

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2026.1.09> © 2026, Blanka Petráková

This is an open access licensed under the Creative Commons

Při příležitosti 80. výročí založení Ústředí lidové a umělecké výroby dekretem prezidenta republiky Edvarda Beneše vyšla v roce 2025 v bratislavském vydavatelství Slovart dvojjazyčná publikace *ÚĽUV 1945 – 1989. Remeslo so značkou / Řemeslo se značkou*. Jejím obsahem jsou dějiny ÚĽUV od počátku až do roku 1989 coby společné československé instituce, která po rozdělení republiky bohužel na české straně zanikla. Publikaci zpracoval kolektiv osmadvaceti renomovaných slovenských a českých autorek a autorů v redakci Zuzany Dedík Šidlíkové. Tvůrcem designu knihy je Palo Bálik a hned na úvod je potřeba poznamenat, že forma a obsah publikace jsou v dokonalém souladu a na vysoké odborné i estetické úrovni.

Přesto, že na Slovensku ÚĽUV s podporou státu bez přerušení nadále plně provádí svou činnost v oblasti kultury formou aktivní ochrany, dokumentace a rozvoje lidového umění, provozuje muzeum a akviziční činnost, vydává časopis a publikace, pořádá výstavy, workshopy, školení, předvádění výroby apod., doposud chybělo důkladnější zpracování osmdesátileté historie instituce. To přináší aktuální publikace, která poskytuje komplexní a inovativní pohled na dějiny Ústředí, zásluhou souhry celého autorského týmu je při svém